

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU DRAUDIMO BENDROVĖMS TEIKIANT KELIONĖS DRAUDIMO PASLAUGAS VYRESNIO AMŽIAUS ASMENIMS

2017-07-10 Nr. (17)SN-16)SP-63

Vilnius

2017 m. birželio 10 d. interneto tinklalapyje www.15min.lt buvo paskelbtas žurnalistės Indrės Jurčenkaitės straipsnis „Draudimo bendrovių diskriminacija: kodėl 81-erių senjorė nebuvo apdrausta?“ (toliau – straipsnis). Straipsnyje pateikiama informacija apie galimą diskriminaciją amžiaus pagrindu, teikiant kelionės draudimo paslaugas, ir teigiama, jog kai kuriose draudimo bendrovėse vyresniems nei 70 metų amžiaus asmenims kelionės draudimo paslaugos neteikiamos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d., 2017 m. birželio 15 d. sprendimu Nr. (17)SI-16 pradėtas tyrimas lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva dėl galimo Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. pažeidimo, pagal kurį prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 dalimis, 2017 m. birželio 16 d. raštu Nr. (17)SI-16)S-359 kreipėsi į Seesam Insurance AS Lietuvos filialo vadovą, 2017 m. birželio 16 d. raštu Nr. (17)SI-16)S-360 kreipėsi į ERGO Insurance SE Lietuvos filialo vadovą, 2017 m. birželio 16 d. raštu Nr. (17)SI-16)S-361 kreipėsi į Compensa Life Vienna Insurance Group SE Lietuvos filialo vadovą bei 2017 m. birželio 16 d. raštu Nr. (17)SI-

16)S-362 kreipėsi į If P&C Insurance AS filialo vadovą ir paprašė per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus: ar įmonėje yra nustatyta asmens amžiaus riba, kurią pasiekusiems asmenims ribojamos galimybės (arba atsisakoma) sudaryti kelionės draudimo sutartis, jeigu taip, kokia ta amžiaus riba ir kokiame teisės akte ji yra nustatyta (prašyta pateikti šio teisės akto kopiją arba nuorodą internete, kurioje jis yra publikuojamas); ar per 2016-2017 metus buvo atsisakyta sudaryti kelionės draudimo sutartis su asmenimis, vyresniais nei 70 ar 80 metų amžiaus, jeigu taip, su kiek asmenų buvo atsisakyta sudaryti minėtas sutartis ir dėl kokių priežasčių; ar įmonėje buvo sudarytos kelionių draudimo sutartys su vyresnio amžiaus asmenimis (sulaukusiais 70 ar 80 metų), jei taip, kiek tokių sutarčių buvo sudaryta per 2016-2017 metus, ir ar jiems buvo taikytas tas pats draudimo įmokos dydis kaip ir jaunesnio amžiaus asmenims.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Seesam Insurance AS Lietuvos filialo (toliau-Seesam) vadovė 2017 m. birželio 20 d. rašte Nr. 1-1.1/3658-2017 „Dėl informacijos pateikimo“ informavo, kad Seesam nėra nustatyta amžiaus riba, kurią pasiekusiems asmenims ribojamos galimybės arba atsisakoma sudaryti kelionės draudimo sutartis, taip pat informavo, kad Seesam vadovybei nėra žinomi faktai apie atsisakymą sudaryti kelionės draudimo sutartis su vyresniais nei 70 ar 80 metų amžiaus asmenimis 2016-2017 metais. Seesam rašte pateikiama informacija, kad 2016 m. kelionių draudimu buvo apdrausti 802 asmenys, kurių amžius 70-79 metai, 2017 m. tokio paties amžiaus grupės asmenų buvo apdrausta 375 ir 2016 m. kelionės draudimu buvo apdrausti 112 asmenų, kurių amžius buvo 80 metų ir daugiau, 2017 metų Seesam apdraudė 41 asmenį, sulaukusį 80 metų ir daugiau.

Seesam vadovė atkreipia dėmesį į Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 117 str. nuostatą, pagal kurią draudikas, vertindamas draudimo riziką, turi teisę atsižvelgti į apdraustojo amžių, ir šio straipsnio nuostatos yra taikytinos gyvybės draudimo, sveikatos draudimo sutartimis, ir yra laikytinos lex specialis Lygių galimybių įstatymo nuostatų atžvilgiu. Seesam vadovė pažymi, kad draudimo sutartims taikomas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.156 str. įtvirtintas sutarčių laisvės principas, numatantis, kad draudžiama versti kitą asmenį sudaryti sutartį, išskyrus atvejus, kai pareigą sudaryti sutartį nustato įstatymai ar savanoriškas įsipareigojimas sudaryti sutartį, o kartu paaiškina, kad kelionių draudimo sutartys yra savanoriško draudimo sutartys ir jokie teisės aktai nenumato

pareigos draudikams sudaryti kelionės draudimo sutarčių su asmenimis, kurių draudimo rizika draudiko vertinimu būtų nepriimtina.

Seesam rašte pažymima, kad teisės doktrina įvardina praktiką, kuomet draudikai nebedraudžia sveikatos draudimu asmenų, pasiekusių tam tikrą amžiaus ribą, kaip paplitusią (nuoroda į T. Kontauto „draudimo sutarčių teisė“, 2007, p. 96) ir paaiškina, kad šiuose santykiuose svarbu skirti diskriminavimą nuo diferencijavimo – rizikos laipsnio nustatymo statistiniais metodais ir pastarasis neturėtų būti draudžiamas jį klaidingai sutapatinus su diskriminavimu. „Mūsų žiniomis, draudikai skirtingas draudimo sąlygas ar atsisakymus sudaryti draudimo sutartis su skirtingo amžiaus žmonėmis išskirtinai grindžia tik objektyviu draudimo rizikos vertinimu“, - teigia Seesam vadovė.

Seesam vadovė pateikė Seesam Insurance AS Lietuvos filiale atliktos analizės duomenis apie žmonių patiriamą vidutinę medicininių išlaidų ir nelaimingų atsitikimų draudimo žalą (toliau – žala) pagal amžiaus grupes, iš kurių matyti, kad minėta žala priklauso nuo apdraustojo amžiaus: 0-9 metų asmenų patirta vidutinė žala yra 265eurai, 10-19 metų asmenų patirta vidutinė žala 310 eurų, 20-29 metų asmenų patirta vidutinė žala 300 eurų, 30-39 metų asmenų patirta vidutinė žala 322 eurai, 40-49 metų asmenų patirta vidutinė žala 481 euras, 50-59 metų asmenų patirta vidutinė žala 788 eurai, 60-69 metų asmenų patirta vidutinė žala 322 eurai, 70-79 metų asmenų patirta vidutinė žala 2247 eurai ir 80 ir daugiau turinčių metų asmenų patirta vidutinė žala 7269 eurai.

2. If P&C Insurance AS Lietuvos filialo (toliau- If Insurance) vadovė 2017 m. birželio 22 d. rašte „Dėl informacijos pateikimo“ paaiškino, kad amžiaus riba, iki kurios teikiamos kelionių draudimo paslaugos If Insurance nėra nustatyta, o pagrindinis kriterijus, lemiantis kelionės draudimo paslaugų teikimą, yra asmens sveikatos būklė. If Insurance rašte paaiškinama, kad teikiant draudimo pasiūlymus asmenims, vyresniems nei 70 metų, prašoma užpildyti anketą apie sveikatos būklę, o įvertinus ją, sprendžiama, ar rizika priimtina ir ar bus teikiamas siūlymas sudaryti kelionės draudimo sutartį. If Insurance vadovė atkreipia dėmesį, kad kelionių metu vyresnio amžiaus žmonėms dėl pasikeitusios aplinkos, klimato sąlygų įvyksta gerokai rimtesni sveikatos sutrikimai, pavyzdžiui, 2016 m. vidutinė vyresnio amžiaus asmenų patirta žala buvo 2460 eurų, kai tuo tarpu kitų amžiaus grupių asmenų patirta vidutinė žala buvo beveik 5 kartus mažesnė ir sudarė 546 eurus. If Insurance vadovė informavo, kad yra buvę atvejai, kai 2016-2017 metų laikotarpyje buvo atsisakyta sudaryti sutartis su asmenimis, vyresniais nei 70 ar 80 metų, tačiau statistiniai duomenys apie tokius atvejus nekaupiami. Priežastys, lėmusios atsisakymą sudaryti kelionės draudimo sutartis, paprastai būna sveikatos būklė, kelionės teritorija, ar kelių rizikos vertinimo parametrų derinys.

If Insurance pateikiama informacija, kad 2016-2017 metais buvo apdrausti 117 asmenų, kurių amžius didesnis nei 70 metų.

3. ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ (toliau-Compensa) generalinis direktorius 2017 m. liepos 3 d. rašte Nr. 152-17 „Dėl informacijos pateikimo“ paaiškino, kad Compensa nėra nustatyta amžiaus riba, kurią pasiekusiems asmenims yra ribojamos galimybės (arba atsisakoma) sudaryti kelionės draudimo sutartis vien tik amžiaus pagrindu. Compensa rašte paaiškinama, kad kelionės draudimo sutartys sudaromos bei draudimo įmoka nustatoma atsižvelgiant išimtinai į objektyvius draudimo rizikos vertinimo kriterijus: kelionės vietą; kelionės trukmę; kelionės tikslą; draudėjo ir apdraustojo drausmingumo istoriją (vertinama, ar anksčiau sudarytų kelionės draudimo sutarčių pagrindu buvo mokamos draudimo išmokos, kokios išmokų priežastys-išoriniai veiksniai, apdraustojo sveikatos būklė ar kt.); draudėjo (apdraustojo) sveikatos būklę.

Compensa generalinis direktorius atkreipia dėmesį, kad amžius nėra vertinamas kaip savarankiškas draudimo rizikos vertinimo kriterijus, lemiantis sprendimą sudaryti (nesudaryti) kelionės draudimo sutartį, tačiau vyresnis amžius yra papildomas indikatorius, leidžiantis atidžiau ir išsamiau nustatyti objektyvųjų draudimo rizikos vertinimo kriterijų, tai yra draudėjo sveikatos būklę, nes amžius tiesiogiai koreliuoja su prastėjančia apdraustųjų sveikatos būkle. Compensa rašte paaiškinama, kad prieš sudarant kelionės draudimo sutartis su vyresniais nei 75 metų (tam tikrais atvejais 65 metų) asmenimis, yra atliekamas individualus draudimo rizikos vertinimas, surenkama papildoma informacija apie apsidrausti ketinančių asmenų ligas, sveikatos sutrikimus, ir kompetentingi darbuotojai atlieka draudimo rizikos vertinimą.

Compensa nekaupia duomenų apie atsisakytas sudaryti kelionės draudimo sutartis su vyresnio amžiaus asmenimis. Compensa rašte pateikiama informacija apie kelionės draudimo sutartis, sudarytas su asmenimis virš 65 metų: 2015 m. sudarytos 724 sutartys, 2016 m. sudarytos 948 sutartys, 2017 m. sudarytos 455 sutartys ir su vyresniais nei 75 metai asmenimis 2015 m. sudaryta 171 kelionės draudimo sutartis, 2016 m. sudarytos 336 bei 2017 m. sudarytos 127 kelionės draudimo sutartys.

Compensa generalinis direktorius informuoja, kad įmokos dydis kiekvienai draudimo sutarčiai nustatomas individualiai, ir jį lemia draudimo rizikos vertinimo kriterijų visuma (sveikatos būklė, kelionės trukmė, vieta, tikslas, drausmingumas ir kt.), bet ne vienas atskiras kriterijus.

4. ERGO Insurance SE Lietuvos filialo (toliau-ERGO) Teisės ir atitikties direktorė Baltijos šalyse 2017 m. liepos 3 d. rašte „Dėl informacijos pateikimo“ informuoja, kad vertinant kelionių draudimo riziką, atsižvelgiama į kelionės teritoriją ir trukmę, kelionės pobūdį, asmens amžių, pasirenkamų apdrausti rizikų skaičių ir informuoja, kad ERGO nėra nustatytas ribojimas su vyresnio amžiaus asmenimis sudaryti kelionių draudimo sutartis, tačiau primena, kad tai yra savanoriško draudimo sutartis, kurią draudikas nėra įpareigotas sudaryti privaloma tvarka. Dr. E. Borevičienė paaiškina, kad, atsižvelgiant į statistinius Lietuvos Respublikos duomenis, rodančius, kad vyresnio amžiaus žmonės yra prastesnės sveikatos būklės, turi daugiau lėtinių ligų, kurios paūmėja tolimų

kelionių metu, vyresnio amžiaus asmenų prašoma užpildyti specialią anketą sveikatos būklei įvertinti, ir tokiais atvejais draudimo rizika vertinama individualiai, tačiau, jei informacijos nepakanka, prašoma pateikti gydymo įstaigos išduotą medicininę pažymą, gali būti konsultuojamasi su gydytojais.

ERGO rašte informuojama, kad 2016-2017 metais buvo atsisakyta sudaryti kelionių draudimo sutartis su vyresniais nei 70 ar 80 metų amžiaus asmenimis (tai sudaro 0,43 proc. nuo visų prašymų sudaryti kelionių draudimo sutartis) dėl šių priežasčių: vyresnio amžiaus asmenų sveikatos būklės, kelionės teritorijos, trukmės ir pobūdžio, tačiau vyresnio amžiaus asmenys skundų dėl to nepateikė.

ERGO Insurance SE Lietuvos filialo (toliau-ERGO) Teisės ir atitikties direktorė Baltijos šalyse informuoja, kad 2016-2017 metais buvo sudarytos 67828 kelionių draudimo sutartys, iš kurių 18 proc. buvo sudarytos su asmenimis nuo 70 iki 80 metų amžiaus, o 4 proc. sutarčių buvo sudarytos su asmenimis, sulaukusiais 80 metų amžiaus. ERGO rašte paaiškinama, kad draudimo įmokos dydį lemia kelionės trukmė, teritorija, pobūdis, pasirenkamų rizikų skaičius.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Seesam Insurance AS Lietuvos filialas, If P&C Insurance AS Lietuvos filialas, ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ ir ERGO Insurance SE Lietuvos filialas teikia kelionės draudimo paslaugas asmenims, vyresniems nei 70 ar 80 metų, ir ar nepažeidžia Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p., nustatančio paslaugų teikėjų pareigą nepaisant amžiaus visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas.

2. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III skirsnis reglamentuoja lygybę, o šio skirsnio 20 str. įtvirtina lygybės prieš įstatymą principą. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustato, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 str. nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų

lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų¹. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas), tačiau konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Konstitucijos 29 str. įtvirtintos nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kurio paskirtis užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 str. nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (1 str. 1 d.).

3. Atkreiptinas dėmesys, kad Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. įpareigoja prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus, nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas, o šios pareigos nevykdymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.). Draudimo paslaugų teikimas priskiriamas Lygių galimybių įstatymo 8 str. reglamentuojamai lygių galimybių įgyvendinimo vartotojų teisių apsaugoje sričiai.

Diskriminacija bendrąja prasme teisinėje literatūroje suprantama kaip mažiau palankus asmens traktavimas ar mažiau palankus elgesys su asmeniu negu tomis pačiomis ar panašiomis aplinkybėmis buvo, yra ar būtų elgiama su kitu asmeniu. Taigi diskriminacija bendriausia prasme yra priešingas teisei veiksmas (neveikimas), dėl kurio žmogui buvo sumažintos, apribotos arba apskritai atimtos lygios galimybės realizuoti savo teises vienodomis su kitais individais sąlygomis.

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 d. diskriminacija įvardijama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 d. tiesioginė diskriminacija

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas.

apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 d. įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžimi, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginamas asmuo ar keli asmenys, šiuo konkrečiu atveju vyresni nei 70 ar 80 metų amžiaus asmenys su jaunesnio amžiaus asmenimis, ir vertinama, ar panašiomis aplinkybėmis vienam iš jų ar keliems asmenims dėl amžiaus buvo, yra ar galėtų būti ribojamos galimybės arba taikomos mažiau palankios sąlygos gauti kelionės draudimo paslaugas nei jaunesnio amžiaus asmeniui (asmenims). Taigi yra vertinama, ar palyginamieji asmenys, neturintys 70 metų amžiaus ir šią amžiaus ribą pasiekę asmenys, traktuojami (ar su jais elgiamasi) vienodai panašiomis aplinkybėmis įgyjant kelionės draudimo paslaugas. Tiriant galimą diskriminacijos amžiaus pagrindu faktą, būtina nustatyti, ar asmens amžius, yra esminis požymis, dėl kurio jis galėjo, gali ar galėtų patirti mažiau palankų traktavimą įgyjant kelionės draudimo paslaugas. Svarbu pažymėti, kad konkrečiam diskriminacijos atvejui iširti yra būtini faktiniai, konkretūs galimo pažeidimo duomenys. Nesant duomenų ar informacijos apie galimą diskriminacijos atvejį (nesant konkretaus diskriminaciją patyrusio asmens skundo), gali būti atliekamas hipotetinis aplinkybių vertinimas, siekiant nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, tai yra aptariamam atveju dėl amžiaus, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje kito asmens, neturinčio šio požymio, atžvilgiu.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžtimi, elgesys su asmeniu, kai jam galimai buvo taikomos mažiau palankios sąlygos įsigyti kelionės draudimo paslaugas, galėjo vykti praeityje, vykti esamu metu arba galėtų vykti ateityje.

Pažymėtina, kad tyrimo metu apklaustų kelionės draudimo paslaugas teikiančių Seesam, If Insurance, Compensa ir ERGO vadovai pateiktuose raštuose Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai pažymi, kad minėti draudimo paslaugų teikėjai nėra nustatę amžiaus ribos, kurią pasiekusiems asmenims ribojamos galimybės arba atsisakoma sudaryti kelionės draudimo sutartis.

Taip pat svarbu pažymėti, kad visos tyrimo metu apklaustos kelionės draudimo paslaugas teikiančios įmonės patvirtino, jog kelionių draudimo paslaugos 2016-2017 metais buvo suteiktos vyresniems nei 70 ar 80 metų amžiaus asmenims ir pateikė duomenis, liudijančius apie tokių draudimo sutarčių sudarymą su vyresnio amžiaus asmenimis. Pastebėtina, kad su vyresnio nei 80 metų amžiaus asmenimis sudaryta ženkliai mažiau sutarčių nei su asmenimis iki 80 metų.

Tyrimo metu Seesam, If Insurance ir Compensa vadovai paaiškino, kad nėra žinomi atvejai, kai su vyresniais nei 70 ar 80 metų asmenimis buvo atsisakyta sudaryti kelionės draudimo sutartis,

arba tokie duomenys nekaupiami. Tik ERGO rašte informuojama, kad yra žinomi atvejai, kai su aptariamo vyresnio amžiaus asmenimis nebuvo sudarytos kelionės draudimo sutartys, tačiau atsisakymą sudaryti kelionės draudimo sutartis lėmė ne asmens amžius, bet sveikatos būklė, kelionės teritorija, trukmė, bei galimos rizikos kelionės metu.

Visi tyrimo metu apklausti kelionės draudimo paslaugos teikėjai patvirtino, kad vyresnio amžiaus asmenys, tai yra asmenys nuo 70 metų ir vyresni, yra draudžiami kelionių draudimu, tačiau tokiais atvejais atliekamas individualus ketinančio apsidrausti asmens vertinimas, siekiant nustatyti sveikatos būklę, sergamumą tam tikromis ligomis, o kartu siekiant objektyviai įvertinti draudimo riziką. Tyrimo metu gauti Seesam, If Insurance, Compensa ir ERGO vadovų paaiškinimai liudija, kad ne draudėjo amžius, bet su amžiumi atsirandantis ligotumas, sveikatos būklė lemia didesnės rizikos atsiradimą sudarant kelionių draudimo sutartis ir todėl kiekvienu draudimo sutarties sudarymo su vyresnio amžiaus asmenimis atveju yra vertinama apdraudžiamą asmens sveikatos būklę pagal gydymo įstaigos išduotą pažymą, pasitelkiant kompetentingų medikų pagalbą ar naudojant statistikos duomenis apie vyresnio amžiaus asmenų sergamumą ligomis.

Taigi tyrimo metu Seesam, If Insurance, Compensa ir ERGO vadovai nenurodė teisės aktų nuostatų, draudžiančių sudaryti kelionės draudimo sutartį su vyresnio amžiaus asmeniu, o taip pat nepatvirtino fakto, kad minėtos draudimo paslaugų įmonės taiko praktiką, pagal kurią nesudaromos kelionių draudimo sutartys su vyresnio amžiaus asmenimis. Priešingai, Seesam, If Insurance, Compensa ir ERGO pateikti statistikos duomenys patvirtina aplinkybę, kad šios draudimo bendrovės 2016-2017 metas sudarė kelionės draudimo sutartis su asmenimis, sulaukusiais 70 ar 80 metų amžiaus.

4. Aptariant kelionės draudimo sutarčių sudarymo sąlygas, ypač su vyresnio amžiaus asmenimis, būtina atsižvelgti į Civilinio kodekso bei Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo nuostatas, reglamentuojančias draudimo sutarčių sudarymą.

Civilinio kodekso 6.994 str., reglamentuojančio draudiko teisę įvertinti draudimo riziką, 2 d. nustato, kad jeigu draudimo interesas yra susijęs su fizinio asmens gyvybe ir sveikata, draudikas turi teisę reikalauti iš draudėjo dokumentų, patvirtinančių draudėjo (apdraudžiamo asmens) amžių, sveikatos būklę, profesiją bei kitas draudimo rizikai turinčias reikšmės aplinkybes. Taigi Civilinis kodeksas suteikia draudikui teisę atsižvelgti į apdraustojo amžių ir sveikatos būklę, kada šie kriterijai yra objektyvūs ir turi reikšmės draudimo rizikos įvertinimui, tačiau nesuteikia teisės atsisakyti sudaryti draudimo sutarčių atsižvelgiant išimtinai tik į draudėjo amžių.

Draudimo įstatymo 117 str., reglamentuojančio draudimo riziką, 1 d. nustato, kad draudikas, vertindamas draudimo riziką, turi teisę atsižvelgti į apdraustojo amžių, sveikatos būklę, profesiją ir kitus draudimo rizikai turinčius reikšmės objektyvius kriterijus, kartu užtikrindamas, kad vienodo

rizikos lygio asmenų grupei būtų taikomos vienodos draudimo įmokų ir draudimo išmokų apskaičiavimo sąlygos.

Vadovaujantis Higienos instituto pateikiamais 2014 m. duomenimis apie Lietuvos gyventojų sergamumą įvairiomis ligomis pagal amžiaus grupes, akivaizdu, kad asmenų nuo 18 iki 64 metų, bei asmenų nuo 65 metų amžiaus sergamumas įvairiomis ligomis skiriasi ir sergamumas ženkliai didėja nuo 65 metų, pavyzdžiui, kraujotakos sistemos ligomis 18-64 metų amžiaus grupėje fiksuojami 180,2 susirgimų atvejai 1000 gyventojui, o nuo 65 metų sergamumas padidėja iki 678,8 atvejų; atitinkamai kraujo ir kraujodaros organų ligomis sergamumas pagal metus didėja nuo 16,6 (18-64 m. amžiaus grupėje) iki 42,8 atvejų (65 m. ir virš amžiaus grupėje); psichikos ir elgesio sutrikimų daugėja nuo 57,6 (18-64 m. amžiaus grupėje) iki 124,6 atvejų (65 m. ir virš amžiaus grupėje); su amžiumi ženkliai didėja sergamumas ir akių ligomis, tai yra nuo 98,4 (18-64 m. amžiaus grupėje) iki 263,8 atvejų (65 m. ir virš amžiaus grupėje)². Taigi žmogaus biologinis amžius yra tiesiogiai ir neatsiejamai susijęs su sveikatos būkle, sergamumu įvairiomis ligomis, kurios gali daryti tiesioginę įtaką žmogaus gebėjimui produktyviai, o kartu sėkmingai gyventi pilnavertį gyvenimą, mokytis, dirbti, keliauti, būti aktyviu visuomenės nariu.

Taigi konstatuotina, kad amžius gali būti vienu iš objektyvių kriterijų vertinant kelionės draudimo riziką, tačiau negali būti laikomas pagrindiniu ir savarankišku atsisakymą sudaryti kelionės draudimo sutartis lemiančiu kriterijumi. Amžius, kaip atskiras kriterijus, tiesiogiai gali lemti kitas aplinkybes, kurios yra ar gali būti priskirtos didesnei rizikai, pavyzdžiui, esami ir prognozuojami susirgimai, sveikatos būklė, kuri su amžiumi pagal statistikos duomenis prastėja, sergamumas chroniškais ligomis ir kt. Todėl darytina išvada, kad ne amžius, bet dėl žmogaus senėjimo vykstantys neigiami sveikatos pokyčiai, susirgimai lemia ir gali lemti vyresnio amžiaus asmenims taikomas mažiau palankias kelionės draudimo sutarčių sudarymo sąlygas, tai yra didesnių draudimo įmokų nustatymą, sveikatos patikros būtinumą, labiau konservatyvų draudėjų vertinimą ir kt. Taigi tyrimo metu nebuvo gauta duomenų, leidžiančių daryti prielaidą, kad Seesam Insurance AS Lietuvos filialas, If P&C Insurance AS Lietuvos filialas, ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ ir ERGO Insurance SE Lietuvos filialas taikė ir taiko mažiau palankias kelionės draudimo paslaugų sąlygas dėl asmens amžiaus ir taip pažeidžia Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. įtvirtintą paslaugų teikėjų pareigą įgyvendinti lygias galimybes nepaisant amžiaus.

Atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio kodekso 6.156 str., įtvirtinančio sutarties laisvės principą, 2 d. nustato, kad draudžiama versti kitą asmenį sudaryti sutartį, išskyrus atvejus, kai pareigą sudaryti sutartį nustato įstatymai ar savanoriškas įsipareigojimas sudaryti sutartį. Tačiau bet kuriuo atveju,

² Lietuvos gyventojų sergamumas apskrityse ir savivaldybėse 2014 m., 5 psl., interneto prieiga: <http://www.hi.lt/lt/lietuvos-gyventoju-sergamumas-apskrityse-ir-savivaldybese.html>

vadovaujantis Civilinio kodekso 1.5 str. 1 d., civilinių teisinių santykių subjektai, įgyvendindami savo teises bei atlikdami pareigas, privalo veikti pagal teisingumo, protingumo ir sąžiningumo reikalavimus, įvertinti visas aplinkybes ir sudaryti vyresnio amžiaus asmenims galimybes pasinaudoti teise judėti, būti aktyviais visuomenės nariais, o kartu užtikrinti vyresnio amžiaus asmenų socialinės atskirties mažinimą. Taip pat svarbu pažymėti, kad kiekvienu atveju, kada vyresnio amžiaus asmuo išreiškia pageidavimą sudaryti kelionės draudimo sutartį, draudimo bendrovės turėtų suteikti išsamią ir aiškią informaciją apie galimą draudimo riziką bei informuoti apie siūlomą individualų vyresnio amžiaus draudėjo vertinimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 29 str. 2 d. 5 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą nepasitvirtinus galimiems pažeidimams.
2. Su sprendimu supažindinti Seesam Insurance AS Lietuvos filialo, If P&C Insurance AS Lietuvos filialo, ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ ir ERGO Insurance SE Lietuvos filialo vadovus.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė